

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Series Romanorum Pontificum Cum Reflexionibus
Historicis**

Kolb, Gregor

Augustæ Vindelicorum, 1727

VD18 14497719

Seculum Quartum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70934)

- XXVI. Miracula plurima, D. Petrus, D. Paulus, D. Clemens. &c. &c.
 XXVII. Stationes seu Processiones. D. Cletus.
 XXVIII. Præsentia Parochi in contrahendis Nuptiis. D. Soter.
 XXIX. Assistentia patrinoꝝ in levandis ex Baptismatis lavacro neophytis. D. Hyginus.
 XXX. Sententia Excommunicationis &c. Vide Seculum XVII. ubi ex instituto hac de re agitur. En ! tibi Auctores, vel ipsos primos Pontifices, vel Patres primigeniæ Ecclesiæ.

Atque hæc rerum capita vel singula vel certè multa etiam in heterodoxorum Historiographis passim inveniuntur, qui tamen, si paucos excipiamus, facillè concedunt, quòd tribus minimum à nato Christo Seculis Romana Ecclesia à recto vitæ ac Fidei tramite non deflexerit. Notent igitur sibi, quàm longè ipsi à veræ Fidei, ac melioris vitæ tramite abièrint; cum ipsorum Fidei ac vitæ norma trium primorum Seculorum Ecclesiæ sit dissimillima, non verò sic nostra. Verùm de his plura dabunt ventura hic Secula, & præsertim C. Bellarminus.

Seculum Quartum.

XXXI. D. Marcellus, Romanus.

A Marcellino diversus Pontifex, epistolam rationum pondere gravissimam scripsit ad Episcopos Antiochenæ provinciæ, in qua littem oppidò gravem moverunt. Episcopi haudquaquam animarum zelò, sed arrogantia fastu accensi. Eadem epistolâ non obscure significavit, nullum Concilium jure celebrari posse, nisi autoritate Romani Præsulis approbatum. Atque dum ingens Ecclesiæ damnum hac ex parte impedire laboravit, incrementum ex parte altera eidem dedit, dum in Urbe novas quinque Parochias erexit, quibus viginti quinque diversos eosque sacros præesse jussit ministros, ut sacra fidelibus ritè subministrarent. Ejusdem Pontificis hortatu Lucina eximie probitatis vidua Romana bonorum suorum hæredem scripsit Ecclesiam, lares proprios in ædem Sacram convertens, quam D. Marcelli templum posterì dixerunt; Priscilla verò Lucinæ par animò mulier in via Salaria cœmeterium copiosis sumptibus extruxit, ex quo D. Marcellini cadaver denique

D. Mar-

D. Marcellus in Vaticanum transtulit, monita D. Petri, quem sibi conspicuum habuit, secutus. Fuere hæc, ob quæ vice altera Maxentius Tyrannus Marcellum ad equorum cryptas condemnavit, ut inter Agafones vilissimis operam daret negotiis: Vir verò non nisi ad summa munia natus summo didicit esse loco, dum fuit in infimo, ex quo denique ærumnis consumptus evolavit ad supremos cœlorum apices anno 309. Sedis 5.

XXXII. D. Eusebius, Græcus.

MEDICI filius & ipse primùm medicus fuit, Demum creatus Pontifex sedulo præter alia plurima curavit incruentum Christi Servatoris corpus, quòd quia in sindone linea eaque munda sepultum fuerat, in linea, pura, eaque candida tela præcepit reponi à Sacerdote Sacrum faciente. Duos alios Eusebios vidit tunc Ecclesia, alterum Sardum Vercellensem denique Episcopum, Arianorum malleum vocatum, quem parvulum D. Eusebius Pontifex sacro Baptismatis lavacro mundavit: alterum verò Arianorum socium, teste Hieronymo, Cæsarea Palæstinæ Episcopum habuit eo solùm nomine celebrem, quòd multos libros conscripserit, quibus Ecclesiæ statum se elucubrâsse existimavit. Præter Arianos sibi infestos habuit Eusebius Pontifex Donatistas, quorum tamen plurimos seriâ pœnitentiâ contritos solâ manuum impositione Ecclesiæ restituit, suò & aliorum summò solatiò, quod auxit etiam Divina Nemesis, dum acerbissimos Christiani nominis persecutores Maximinianum & Maxentium è medio sustulit, hunc nempe à Constantino magno in Tyberim demersum, illum verò ulcere pessimo percussum. Eusebius itaque ferè omnium Pontificum primus Martyr non fuit, si mortem, non mentem spectare lubeat. Mortuus est anno 311. Sedis 2,

XXXIII. D. Melchiades, Africanus.

INTER Pontifices hæctenus ex parte felicissimus Constantinum Magnum Imperatorem non modò sibi benevolum, sed etiam summè munificum expertus fuit: penates enim Plautii Laterani, viri Romæ Patritii, quem Nero Fidei odiò occidi jusserat, dono datos accepit sibi & venturis Successoribus peropportunum domicilium. Tam amicè

igitur ab ipso Augusto habitus, omnem curam eò convertit, ut in DEI Ecclesia ardor in dies augmentum sumeret, abusus verò penitus abolerentur. Eum in finem Decreto stabilivit, ut candelabra minimum duo supra aram posita ardentibus faces tenerent litante Sacerdote. Præcepto altero fideles omnes commonuit, ne extra verni jejunii tempora Dominico die, aut quintâ feriâ jejunium sibi publicum indictum putarent, eò quòd Ecclesiæ hostes iisdem diebus jejunium sibi servandum promulgassent, Orthodoxos ex parte imitaturi, ut Ecclesiam totam everterent. Stravit præterea Donatistis ex Africa in Italiam venientibus viam facilem, per quam eorum plurimi, qui Majorino contumaci hæretico nimium quantum adhæserant, ad ovile Christi reducerentur: convocato enim Concilio Majorinum anathematis sententiâ condemnavit, Donatum verò primum novæ hæresis & gravissimæ seditionis auctorem confudit, ipsis etiam Donatistis ex eo tempore maximopere exosum. Cæterum introduxit etiam Melchiodes usum sacri panis, quem Eulogias vocârunt; eadem à Summo Præsule Sacerdotibus & Parochiarum Curatoribus quinta verni jejunii Dominica tradebantur, ut in subditos greges distribuerent, simulque eodem signo ad mutuam eamq; æternam charitatem sese accenderent, qua plenus D. Melchiodes ad superos evolavit annò 313, Sedis 2.

XXXIV. D. Sylvester, Romanus.

EX patre Rufino, matre Fausta sanctis parentibus natus Sanctissimus, Constantinum M. Imperatorem ritè credere & imperare docuit, coram quo Judæos instituta disputatione publica erroris sui convicit; quam ob rem Taurum Hebræum ab ipsis Hebræis trucidatum hisce verbis ad vitam revocavit: *si JESUS Christus, quem ego prædico, verus est DEUS, de Virgine natus, surge protinus, & abjecta feritate confiste.* Dedit vim verbis DEUS, ut uno cum Judæo multi surgere & stare discerent. Alia plurima patravit miracula, & edidit Decreta, quibus statuit, ut Chrisma à solo conficeretur Episcopo. 2. Ut eodem confecto Chrismate Sacerdos summam capitis partem obliniret post collatum Baptisma. 3. Ut Diaconi Dalmaticis in Ecclesia & palla linostina ad lævam uterentur. 4. Ut dies hebdomadis in certas ferias distinctæ manerent, Multa alia providentissimè juxtà ac prudentissimè

or-

ordinavit, dum pauperibus abundantissimè providit. Sylvestro adscribendum etiam est, quòd Constantinus tantam auri alteriùsque pretii summam Ecclesiæ dederit, ut Salomonem ab eo superatum fuisse apertè scripserit Giaconius. Silentio hìc praterimus ejus virtutes verè Pontificias, ob quas meritò Sanctorum numero est adscriptus anno 335. Sedis 22. non completo.

XXXV. D. Marcus, Romanus.

DIVUM Marcum S. Sylvestri Successorem veterum scripta his exornarunt encomiis: *fuit Marcus vir bonus, justus, DEO fidelis ac multa virtute coruscus.* Ex quibus aliisque titulis simplicitatis & veritatis testimonium elucet. Ob multiplicem virtutem electus Pontifex continuo mandavit, ut à quovis Sacerdote sacris operante subjungeretur finitè Evangelii verbis Nicæni Concilii Symbolum, seu Fidei compendium. Novus hìc orandi modus tunc maximè valuit contra Arium, qui blasphemis edusque inauditis unigenitum DEI Filium petere haud erubuit. Verùm vivere desijt subito turpissimum nactus vitæ exitum, dum vitam mortalem immortalì commutavit Marcus, dissimillimus Ario in vita & morte, quam oppetit nono Pontificatùs mense anno 336. postquam Ostiensi Episcopo, à quo jam tum consecrari Pontifices consueverant, copiam sacri Pallii concessit, duasq; Romæ basilicas erexit, quas donis pretiosissimis exornavit Constantinus Magnus, Princeps in Ecclesiam Romanam semper munificentissimus, sed eam ob rem plurimùm exosus ethnicis & hæreticis.

XXXVI. D. Julius, Romanus.

CONTRA Arianos se Caput Ecclesiæ constanter ostendit ac probavit D. Athanasii Alexandrini Episcopi defensor invicissimus, cujus causam & Symbolum laudavit, totique Ecclesiæ commendavit; eorum verò causam reprobavit, qui Constantii Imperatoris viribus freti conciliabulum in Thracia coegerunt, & anathematis sententiam in ipsum Pontificem pronuntiârunt. Bruta sanè fulmina! Ibi etiam Sardicensis Concilii acta suis turpissimis erroribus plurimùm foedarunt, colorem à virtute mutuantes, ut sua vitia tegerent. Celebravit nempe
Julius

Julius geminam Synodum, alteram Romæ, alteram verò Sardicæ, in qua numerati sunt Orthodoxi Episcopi trecenti, à quibus damnatus est denuo Arius salvò semper Juliò, maximè dum mortuus est annò 352. Pont. 15. 5. Mens.

XXXVII. Liberius, & XXXVIII. D. Felix, Romani.

FERVEBANT identidem magis Arianorum furia, quibus D. Athanasium in exilium ejici cupiebant, missis eam ob rem Legatis ad Liberium Pontificem, qui tamen ab hoc iniquissimo proposito primum precibus, inde verò animi constantiâ, quâ exilium in duos annos pertulerat, Constantium Imperatorem avocare conatus est. Sedem Romæ interea Felix Archidiaconus Romanus Imperatoris operâ adjutus conscendit, eò quòd cum Arianis Constantinus speraret, fore, ut in Athanasii condemnationem consentiret facilè novus Pontifex Cæsari haud ingratus. At diversa longè ostendit eventus; Felix enim à se totus jam diversus convocato quadraginta & octo Episcoporum Concilio Athanasii acta comprobavit, Arianos è contrario condemnavit, anathematis poenâ etiam in Cæsarem latâ, nisi hac in parte Ecclesiæ obediret. Mox igitur Constantius revocavit ex suo exilio Liberium, eumque suam in sedem restitutum blanditiis eò abduxit, ut in Athanasii exilium consenserit, vel consensisse fuerit visus omnibus. Duo itaque ad speciem Pontifices duas in partes abstraxerunt Clericos, aliis Liberio, aliis Felici adhaerentibus, quorum hic, Imperatorem simulque Arianorum sectatoribus è communione fidelium proscriptis, tandem ab iisdem captus & capite est plexus. Tum verò Liberius D. Felice è medio sublato sibi denuo penitus & Ecclesiæ restitutus, Fidem, quam animo nunquam negarat, palam in Concilio Ariminensi, & dein Romano professus, eamque ob causam ab Arianis Româ pulsus, in cœmeteria Novellæ & Ostriani se recepit, ubi DEO, Ecclesiæ, sibi que vacans vitam sanctè finiit anno 367. Sedis 15.

XXXIX. D. Damasus, Hispanus.

O virtutem & doctrinæ excellentiam ab Episcopis Africæ *Patres Patrum* dictus, & demum Pontifex lectus, Ursicinum æmulum Valentiniani II. Imperatoris ope à Summæ Sedis invasione impe-

impedit; adjectore autem Theodosio Magno Concilium Constantino-
 politanum I. indixit, cui interfuere centum quinquaginta Episcopi, à qui-
 bus Arius, Macedonius, Eunomius, Sabellius aliique hæretici sunt con-
 demnati. Idem acta Nicænæ Synodi confirmavit, ejusdemque Symbo-
 lum approbavit: Ariminensem verò conventum à Liberio Pontifice jam
 rejectum iterum rejecit. Psalmos Davidicos in Choro alternis vocibus
 recitari præcepit, Psalmis singulis addens hanc clausulam: *Gloria Patri &
 Filio & c.* quem psallendi modum ab Ecclesiæ exordio in Ecclesia fuisse
 demonstrat Baronius, novam tantum cantandi methodum à Damaso in-
 troductum agnoscens. D. Hieronymo ob studiorum & virtutum æqua-
 litatem notissimus sæpè præsentem alloquiò, sæpius absentem litteris di-
 gnatus est, cujus proinde hortatu D. Ecclesiæ Doctor Psalterium 72. In-
 terpretum emendatum Græcæ Ecclesiæ reddidit. Taceo multa alia præ-
 ter ætatem, quam ad annos 80. pene produxit, septem & decem annorum
 Pontifex anno Redemptionis humanæ 384. mortuus.

XL. D. Siricius, Romanus.

IN Concilio Romæ congregato damnavit cum affectis Jovinianum D.
 Ambrosio quondam subditum, quibus præ Virginitate Matrimonium
 extollere placuit adeò, ut Deiparam post Christum natum permanfisse
 Virginem pertinaciter negarint, non amore veritatis, sed libidine tra-
 cti. Damnati sunt iidem omnes in Mediolanensi Synodo teste ipso D.
 Ambrosio, qui hunc in modum ad Siricium scripsit: *itaque Jovinianum,
 Auxentium, Germinatorem, Felicem, Protinum, Genialem, Martianum, Ja-
 nuarium & Ingeniosum hereticos, quos Sanctitas tua damnavit, scias apud nos
 quoque secundum judicium tuum esse damnatos.* Sententiam similem tulit
 Siricius in Manichæos pridem damnatos, iterumque damnandos, com-
 munem verò omnibus mortis sententiam ipse subiit anno 398. Sedis

13.

XLI. D. Anastasius, Romanus.

LAUDAVIT Anastasium Pontificem D. Hieronymus hisce lat-
 tibus: *Anastasius Apostolicæ sollicitudinis vir statim noxium
 perculit caput hereticorum, & sibilantia hydræ ora compe-
 scuit.* Origenistas nimirum Romæ damnavit, & in Concilio Ale-

R. P. Kolb Series Pont. Pars I.

G

xandri.

xandrino & Carthaginensi, ut damnarentur, pariter curavit. Corruptos etiam Clericorum mores iteratis legibus emendavit, probè memor continentia, Ministris sacris pridem præscriptæ. Stare is ipse præcepit Christianum populum, cum Evangelii verba à Sacerdote ad Aram faciente legerentur. Eos demum è numero Clericorum excludi mandavit, qui vitium corporis à natura aut casu accepissent, selectum virorum in ministerio Domini exposcens; cui, utpote ter Optimo, dandum ab homine, quod bonum est; id perbene præstitit in vita & morte Anastasius an. 402. Sed. 4.

Reflexiones Historicae supra IV. Seculum.

UNDECIM hoc Seculo numeravimus Pontifices; ex iis octo fuerunt, in quibus nec ipsi Pontificum inimici oculatissimi quicquam erroris notarunt. Tres tamen exorbitasse nimium, creduntur ab iis, qui credere nunquam bene didicerunt. 1. Eorum Liberius, 2. S. Felix, 3. Siricius fuit; hic à Calvino accusatur, quòd Conjugium verum ac legitimum appellaverit pollutionem; illi verò à Tillmanno Heshusio & Joanne Hübner Arianæ hæreseos rei constituuntur.

Verùm etsi ipsi sint in re, (provocatus hìc dicere compellor) verbis tamen ostendunt se nescire, quid sit hæresis, aut quis hæreticus; hoc enim si cepissent, facilè etiam caperent, nec Liberium, nec Felicem unquam fuisse hæreticum. Etsi namque DD. Athanasius & Hieronymus scribant, *Liberium tediò exilii inflexum tandem fuisse ad subscriptionem hæreseos*, atque hoc ipsum malit fateri C. Bellarminus, quàm contrarium cum Sulpitio, Socrate, Sozomeno & Nicephoro asserere, non tamen Liberius hæresin unquam docuit, aut in hæresin lapsus est firmiter, minùs pertinaciter adhærens privato suo iudicio, illudque anteponeus totius veræ Ecclesiæ sententiæ, in quo consistit omnis hæresis; sed solum peccavit actu quodam externo, eo ferè modo, quo D. Marcellinus. Atque hoc ipsum docuit jam D. Athanasius paulò antè allatus, ajens: *Liberium invitum coactum vi tormentorum fecisse, quod fecit; nec esse censendam ejus sententiam, quàm minæ & terrores extorserant, sed eam, quam protulit, cum liberos haberet affectus.* Quòd autem iudicium

dicium suum totius Ecclesiæ Sententiæ non pertinaciter antetulerit, ostendit aliàs abundè, & post occisum D. Felicem maximè in duobus Conciliis, ac deinde in cœmeteriis, in quæ ab Arianis pulsus, in ærumnis maximis vitam sanctissimam vixit. Non solent nimirum illi, qui vel unquam tantùm in hæresin consenserunt, & eam animò quasi nutritam foris produnt, facillè suam mutare mentem, ex pessimis repentiè fieri optimi, uti innumeris exemplis suis hæretici pene omnes ostenderunt, qui ante & post Liberium extiterè. Adeoque hic non expressè, sed ad summum interpretativè in hæresin consensit, dum D. Athanasium damnari permisit, & cum Valente & Ursacio communicavit, quos hæreticos esse vix ignorare potuit, licèt Catholicos esse sese finxerint. Atque hanc D. Hieronymi sententiam fuisse scribit C. Bellarminus, quem hac de re pluribus differentem vide, sicut & Christophorum Ott &c. Denique cur adversarii nostri inclinant semper in partem deteriorem? cur contra, & non potius pro Liberio loquuntur? eosdem enim latere non potuit Historia antiquissima Sulpitii, Socratis, Sozomeni & Nicephori, qui omnes testantur, Liberium de Fidei constantia nunquam aliquid remisisse. Certè si D. Hieronymus negasset, Liberium subscripsisse hæresi Arianæ, affirmassent verò, quod negat Hieronymus, quatuor dicti Authores, ambabus manibus amplexi fuissent horum, non verò D. Hieronymi opinionem. Ad summum igitur de constantia Liberii dubitare potuissent Lutherani Historici, non verò instar Evangelicæ veritatis asserere, Liberium Arianum fuisse.

Pari ratione de D. Felice respondetur, eundem Arianum nunquam fuisse, licèt ob honorem sibi ab Arianis exhibitum communitatem cum ipsis habuerit; sicut non continuò Lutheranus est, licèt Catholicus cum Lutheranis agat liberè. Imò si exteriùs simularet, Lutheri doctrinam probari sibi admodum, animò tamen Orthodoxam Fidem retineret, certè talem Lutherus suum esse non crederet. Vidit, ut tradunt Historiæ, Roma Romipetas etiam ex Lutheranis & Calvinianis plurimos, qui ad pedes Pontificum sese abjecerunt, signaque alia non obscura ediderunt, quibus exteriùs se Romanæ Fidei addictos esse ostenderunt, toto autem corde Lutherum suum aut Calvinum retinuerunt. Quis, quæso, tales Orthodoxos, seu, ut loquuntur adversarii, Papistas fuisse dicat? Verùm quid demum sequeretur, si D. Felix, quamdiu cum Arianis egit, hæreti-

cus fuisset? an ideo in hæresin incidisset, dum Summus fuit Pontifex? haud sanè sequeretur, sed potiùs ex eo eluceret vel maxime Dei singularis providentia in Ecclesiam Romanam, quòd D. Felix longè diversus subito fuerit factus, dum creatus est Pontifex: priùs enim Constantio Imperatori adherere visus est, ut verò Pontificem egit, Constantio apertè restitit. Priùs ab Arianis promotus; dein verò ab iisdem Sede sua deturbatus fuit. Priùs D. Athanasium condemnare credebatur, dein verò e-iusdem causam comprobavit, Liberique exulantis sententiam defendit. Priùs ab Arianis Divo Felici inter congratulantium voces acclamatum fuerat, ut longissimè viveret, postea verò ab iisdem in odium Romanæ Fidei capite plexus est. En! D. Felicis mirabilem conversionem! Plura & clariora de Liberio & D. Felice legi possunt apud C. Bellarminum, Christophorum Ott & alios.

Calvinum jam paucis expediamus, qui accusavit Siricium Pontificem, quòd Coniugium legitimum pollutionem vocaverit. Adeò nempe ignarum ac stupidum fuisse Siricium existimavit Calvinus, ut homines nasci posse crediderit, veluti nascuntur in sylvis fungi, aut in campis lolium. Simplex sanè fuisset hic Pontifex; simpliciores fuissent Clerici, quòd tale toti Ecclesiæ Caput formarent; aut veriùs fuit simplicissimus hac in parte Calvinus, quòd talia sibi persuaserit; Sed fortè, inquitis mihi, nefas est simplicitatis cuiusdam argui Calvinum minimè simplicem. His ergo repono: arguat ipsum igitur C. Bellarminus impudentiæ & mendacii, qui de eodem ita hìc scribit: *Sed Calvinus more suo impudenter mentitur: non enim Siricius Coniugium verum & legitimum pollutionem appellat; sed illicitam conjunctionem eorum, qui post peractam publicam penitentiam iterum redeunt ad eandem conjunctionem, propter quam penitentiam egerant. Nemo autem penitentiam unquam egit, quòd inierit legitimum Matrimonium.* Hactenus Bellarmin. Noverint igitur Calviniani, in veteri etiam Ecclesia propter publica præsertim scelera fuisse sæpe injuncta publica pœnitentiæ opera, quæ homines peccatis innutriti sæpe peregerunt animò potiùs satisfaciendi humano iudici, quàm Deo vindici; animo servili, haud filiali; affectu potiùs ad relapsum prono, quàm ad emendationem parato. Tales igitur peractâ publicâ pœnitentiâ ad vomitum redierunt pejores prioribus. Atque talium carnalem amicitiam, perpetuam esse pollutionem, non autem legitimum Matrimonium, verè pronuntiavit Siricius.

Tan-

Tandem hujus Seculi Pontificibus immiscere voluerunt Conradus Halberstatensis & Magdeburgici Leonem quemdam nomine, quem scribunt Arianum fuisse, & eodem mortis genere obiisse, quo Arius perit, Verùm de hoc Leone nihil meminerunt Scriptores omnes Veteres, nimirum Hieronymus, Augustinus, Optatus, Theodoretus, Ruffinus &c. Eiusdem etiam mentionem nullam faciunt Recentiores, ut Sigebertus, Martinus Polonus, Platina, & quotquot sunt alii alicujus nominis Historici. Qualem igitur novum Leonem, aut novum Arium confinxerit Halberstatensis, satis patet. Notârunt hoc ipsimet Magdeburgenses, sed non ad satietatem; ajunt enim, hanc de Leone Papa opinionem non esse improbabilem. His scilicet improbabile illud non est, quod non est evidentissimè falsum, ipsis falsitates nimium amantibus.

Cæterum si vitæ exitus Arii & hujus putatitii Leonis tantopere displicet Halberstatensibus & Magdeburgicis, cur ad Lutheri & Calvinii mortem non magis reflectunt mentis oculos? de quorum utroque testantur Authores fide non indigni, eos interijisse morte haudquaquam honorifica, Lutherum nempe potu nimio crapulosum somno obrutum fuisse ultimo; Calvinum verò & Herodem ejusdem mortis genere extinctum fuisse, morbo nimirum pediculari. Verùm negabunt hoc utrumque tam Calviniani, quàm Lutherani, vel si inficiari nequeant, dicent ejuscemodi vitæ exitum sæpè non fuisse deterioris vitæ aut mortis indicium. Equidem & hoc non negabunt Romani, præsertim si melioris vitæ argumenta mortis horam præcesserint. Cur verò Hübnerus & alii ineptissimi critici tantopere sibi complacent in morte Philippi II. Hispaniarum Regis? cùm hoc de Rege Historici alii notæ melioris & numeri majoris scribant, eundem febrium & arthritidis doloribus fuisse confectum. Adhæc quòd inter heroicis virtutum actus, & raræ patientiæ exempla vitam mortalem finierit, nec ipsos hostes latet. Non est igitur, cur

sic immorentur Hispaniæ vermibus & pediculis

Historici Lutherani,